

HORIZONT 2022/18

Migrációkutató Intézet

Tárik Meszár: [Az összes arab bevándorlónak Európa az úti célja? –
Jelentés az arab országokban élő menekültek és bevándorlók](#)

Tárik Meszár: Az összes arab bevándorlónak Európa az úti célja? – Jelentés az arab országokban élő menekültek és bevándorlók helyzetéről

1. BEVEZETÉS

Napjainkban a tömeges és illegális migráció nem csak Magyarország, hanem az egész világ egyik legsúlyosabb problémája. Kijelenthetjük, hogy hatással van a célországok politikájára, gazdaságára és társadalmára egyaránt. Azonban gyakran homály fedí, hogy a menekültek és bevándorlók milyen szempontok alapján választják ki a számukra megfelelő desztinációt. Ha konkrétan az arab országokból kiinduló migrációt vizsgáljuk meg, akkor két kérdés gyakorta merül fel és foglalkoztatja a közvéleményt, mégpedig, hogy:

1. Az arab migránsok miért nem a velük szomszédos országokba mennek?
2. A gazdag arab államok miért nem fogadják be az arab menekülteket?

Európában gyakran esnek abba a tévhitbe, hogy a migrációs válság csak az öreg kontinenst és az Egyesült Államokat érinti, pedig a Közel-Keletre és Észak-Afrikába történő bevándorlás is jelentős. Az említett régiókban az „arab tavaszt”¹ követően (és már azt megelőzően) kialakult gazdasági és politikai instabilitás lett az egyik fő hajtóereje a saját hazájukat elhagyni kívánczók törekvéseinek, és az olyan konkrét háborús helyzetek, mint amilyenek Szíriában, Líbiában vagy éppen Jemenben alakultak ki, csak felgyorsították ezt a folyamatot.

ABSZTRAKT

Az Európába irányuló tömeges bevándorlás hosszú évek óta határozza meg a közbeszédet hazánkban, valamint az egész kontinensen egyaránt. Nincs ez másképp a közel-keleti és észak-afrikai arab államokban sem, ahova szintén nagy tömegek érkeztek az elmúlt évtizedben, és ahol nagyon hasonló problémákkal szembesültek a befogadó országok. A bevándorlók nagyobb arányban történő megjelenése ezen régióra is szignifikáns hatást gyakorolt, beszéljünk akár integrációról, közbiztonságról, vagy éppen gazdasági vonatkozásokról. A tanulmány célja, hogy bemutassa az arab világban található migrációs célországokat, valamint, hogy kontrasztba állítsa az európai és közel-keleti migrációs kérdéseket. Emellett megvizsgálunk néhány gyakorta elhangzó sztereotíp állítást is, melyek némelyikét megcáfoljuk, vagy éppen megerősítjük.

¹ 2011-et követően a régió végigsöprő forradalmak sorozata.

Az arab országokból származó emigránsok egy része Európa, egy másik része a szomszédos országok felé vette az irányt.² Ez utóbbi megvalósulása nem feltétlenül jelenti azt, hogy ezeknek az embereknek az integrációja zökkenőmentesen valósul meg, ugyanis bizonyos esetekben a menekültek és bevándorlók beilleszkedése nem csak az európai, hanem az arab országokban is akadályokba ütközik. Ezen túlmenően megvizsgáljuk, hogy pontosan mely országokba és milyen arányban telepedtek le az arab bevándorlók az elmúlt évek során. Hivatalos statisztikai adatok, valamint nemzetközi szervezetek jelentései alapján átfogó képet kívánunk adni az arab származású bevándorlókat érintő migrációs tendenciákról, és fényt derítünk az Európába, valamint a Közel-Keletre irányuló bevándorlás közötti hasonlóságokra és különbségekre is.

2. AZ ARAB MIGRÁNSOK MIÉRT NEM A SZOMSZÉDOS ORSZÁGOKBA MENNEK?

Ez a kérdés gyakorta hangzik el a különböző fórumokon, noha a kijelentés aligha állja meg a helyét. Arab országok állampolgárainak milliói hagyták el saját hazájukat az elmúlt években – aminek hatásait az európai államok is első kézből tapasztalták –, azonban kevesen veszik számításba, hogy jelentős többségük nem kontinensünkön, hanem a régió országaiban lelt menedékre. Fontos tényező, hogy ezen államokban is gyakran alakulnak ki viták a tömeges bevándorlással kapcsolatban, nem beszélve a bizonyos időközönként megjelenő társadalmi feszültségekről. A továbbiakban az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) által folyamatosan monitorozott MENA-régióbeli befogadó országokat érintő migrációs helyzetet vizsgáljuk meg közelebbről.

2.1. ARAB MENEKÜLTEK ÉS MIGRÁNSOK A KÖZEL-KELETEN ÉS ÉSZAK-AFRIKÁBAN

Ha Szíria északi szomszédját, Törökországot vizsgáljuk, akkor világosan kitűnik, hogy az Európa és Ázsia metszéspontjában fekvő ország a legtöbb szíriai menekültet fogadta be az egész világon. A szíriai menekültek teszik ki Törökország teljes menekültpopulációjának túlnyomó részét, ugyanis a Törökországban tartózkodó 4 millió³ menekültből hivatalosan több mint 3,7 millió szíriai. A török belügyminisztérium állítása szerint azonban az országukban tartózkodó menekültek száma jóval magasabb, és megközelítőleg eléri a 6 millió főt.⁴ A legfrissebb információk szerint időnként kialakulnak feszült helyzetek a szíriai menekültek és a helyi lakosság között. A híradások egyre több ellenük elkövetett gyűlöletbűncselekményről⁵

² E két csoport mellett egy szűk réteg Észak-Amerikába emigrált. Forrás: STATISTA, 2020.

³ Bővebben lásd: PÉNZVÁLTÓ, 2020.

⁴ EUROPEAN COUNCIL OF FOREIGN RELATIONS, 2022.

⁵ Tavaly decemberben három szíriai fiatal halt meg Izmirben egy török férfi által felgyújtott tűz következtében. 2022 januárjában pedig egy szír menekültet késeltek meg Isztambulban. Forrás: EUROPEAN COUNCIL OF FOREIGN RELATIONS, 2022.

számoltak be az elmúlt hónapokban, és a társadalmi feszültség is egyértelműen növekszik. Alig néhány héttel ezelőttig a török elnök, Recep Tayyip Erdoğan kitartott ígérete mellett, miszerint soha nem küldi vissza akaratauk ellenére a szíriaiakat. Azonban most az elnök különösen sérülékeny helyzetben van, mivel az egyesült ellenzék megerősödése a közelgő (jelen állás szerint 2023 júniusára tervezett) választások elvesztésével fenyeget. Éppen emiatt a török kormány most változtatni szeretne, amivel kapcsolatban Erdoğan bejelentette, hogy mintegy egymillió szíriai menekültet fognak visszaküldeni saját országába.⁶ Az elnök elmondta, hogy a tervek „előrehaladott” stádiumban vannak.

A 6,8 millió lakosú Libanon a jelenlegi becslések szerint 1,5 millió Szíriából érkező menekültet fogadott be.⁷ A pontos szám bizonytalan, mert a nemzeti hatóságok követelték, hogy az UNHCR 2015-ben állítsa le az újonnan érkezők regisztrációját.⁸ Emellett több százezer palesztin bevándorló is él az országban. Libanon már a Szíriából érkező nagyszámú menekültáradat előtt is bizonytalan gazdasági helyzetben volt. A legújabb felmérések szerint a lakosság több mint 50 százaléka a szegénységi küszöb alá került. A szíriai menekültek esetében ez a szám még magasabb, 83 százalék.⁹

Jordánia 675 000 regisztrált menekültjének 19,5 százaléka él táborokban – szinte mindegyik Zaatariban és Azraqban. A fennmaradó rész többsége Jordánia városi területein található, Ammánban (26 százalék), Irbidben (18 százalék) és al-Mafraqban (12 százalék). A maradék 24 százalék kisebb településeken él. Ne felejtjük el, hogy Jordánia komoly gazdasági nehézségekkel küzd. A munkanélküliség 25 százalékos volt 2021 elején, a fiatalok körében pedig ez a szám 48,1 százalék. A központi államadósság 2020 végén meghaladta a GDP 106 százalékát, ami mindössze egy év alatt 10 százalékponttal nőtt.¹⁰ Ez a környezet korántsem megfelelő nagy menekültpopuláció befogadására, továbbá jelenlétük további forrásokat von el a szűkös költségvetésből gazdálkodó jordán államtól. A problémát tetézi, hogy a Jordániában élő szíriai menekültek körülbelül 80 százaléka van a szegénységi küszöb alatt, a családok 60 százaléka pedig rendkívüli szegénységben él.¹¹ Ezek a számok egyébként a járvány miatt is nőttek.

Irak közel 330 000 menekültnek és bevándorlónak, köztük 260 000 szíriai állampolgárnak ad otthont, akiknek túlnyomó többsége a kurdisztáni régióban tartózkodik.¹² Ez 95 745 táborban

---

⁶ INFOMIGRANTS, 2022.

⁷ NRC, 2021.

⁸ Libanonba jelenleg csak azon szíriaiak léphetnek be, akik érvényes személyazonosító okmánnal igazolni tudják, hogy megfelelnek az országba való belépési feltételeknek. Menedékkérelem benyújtása nem tartozik a beutazás jogos indokai közé, kivéve a Szociális Minisztérium által jóváhagyott kivételes körülményeket. Forrás: UNHCR, é.n.

⁹ NRC, 2021.

¹⁰ KARASAPAN, 2022.

¹¹ KARASAPAN, 2022.

¹² ACAPS, 2021.

élő embert foglal magában – közülük 72 000-en kapnak életmentő élelmiszer- és készpénzsegélyt a WFP¹³-tól, míg az UNHCR számos szolgáltatást nyújt, beleértve többek között jogi támogatást, regisztrációs szolgáltatásokat, készpénzes segítségnyújtást és oktatási programokat.¹⁴ Az ügynökségek szerint a táborokban tartózkodó menekültek 86 százaléka továbbra is élelmiszer-ellátási bizonytalanságban él, vagy ki van téve a sorozatos társadalmi-gazdasági sokkoknak. Ez utóbbiakra ráerősített a koronavírus-járvány és az orosz-ukrán háború is. Általánosságban véve elmondható, hogy Irakban hiányoznak a menekültek védelmére vonatkozó jogi keretek, így csak rendkívül nehezen tudnak tartózkodási engedélyhez és egyéb juttatásokhoz jutni.¹⁵

Egyiptom a Közel-Keletről és Kelet-Afrikából érkező menekültek egyik célországa. Több mint 281 000¹⁶ menekült és menedékkérő tartózkodik ott 65 származási országból. A többségük Nagy-Kairó városi területein és az északi parton él. Az afrikai arab országba főként Szíriából, Szudánból, Eritreából, Etiópiából, Jemenből és Szomáliából érkeztek.¹⁷ A menekültek és menedékkérők a városi lakossággal élnek együtt, és nagymértékben függenek a humanitárius segítségnyújtástól. Nincsenek menekülttáborok. Konkrétan a szíriaiak helyzetével kapcsolatban elmondható, hogy többségük a túlszűfolt és szegény városrészekben él. A növekvő megélhetési költségek és a hivatalos munkavállalás jogi akadályai bizonytalan helyzetbe hozzák őket és a többi Egyiptomban élő bevándorlót. A COVID-19 elleni védelmi intézkedések, mint például a rövidebb munkaidő és a szabad mozgás korlátozása tovább rontották a helyzetet, ami bevételi forrásaik elapadásához vezetett.¹⁸ A Human Rights Watch szerint az Egyiptomban élő bevándorlók helyzete kritikus. Egy jelentésükben arról tájékoztattak, hogy az egyiptomi rendőrség önkényesen letartóztatott legalább 30 szudáni menekültet és menedékkérőt a 2021 decemberében és 2022 januárjában történt razziák során, néhányukat pedig fizikai kényszermunkának vetették alá és súlyosan bántalmazták. A nemzetközi szervezet szerint a bevándorlókat ért erőszak korántsem ritka Egyiptomban, és a rossz gazdasági helyzet, valamint a magas munkanélküliségi ráta (7,2 százalék¹⁹) miatt gyakorta teszik felelőssé az országban élő menekülteket és bevándorlókat.²⁰

A három észak-afrikai arab ország (Tunézia, Marokkó és Algéria) nemcsak migránskibocsátó és tranzit-, hanem célország is egyben. A Közel-Keletről érkező bevándorlók száma nem túl jelentős az előzőekben bemutatott országokkal összehasonlítva, mivel Észak-Afrikába főként a

¹³ WFP: World Food Programme (Világélelmészeti Program)

¹⁴ UN NEWS, 2022.

¹⁵ ACAPS, 2021.

¹⁶ Ez a hivatalosan regisztráltak száma. A nem hivatalos adatok szerint több millió bevándorló él az országban. Forrás: HUMAN RIGHTS WATCH, 2022.

¹⁷ UNHCR, 2022a.

¹⁸ ACAPS, 2022.

¹⁹ A valóságban ez a szám jóval magasabb lehet.

²⁰ HUMAN RIGHTS WATCH, 2022.

szubszaharai Afrika államaiból érkeznek nagyobb számban. Összesen 41 742 szíriai állampolgárt regisztráltak a három országban, amiből kifolyólag nem jellemzők az arab bevándorlókkal kapcsolatos társadalmi feszültségek, sőt integrációjuk bizonyos esetekben magas szinten valósul meg.²¹

Az arab származású menekültek és migránsok között a szíriaiak csoportja a legnépesebb, ezért érdemes szemügyre vennünk, hogy a régió államaiban pontosan hányan regisztráltak. Összesen 5 719 788 szíriai állampolgárságú menekültet tartanak nyilván nyolc különböző MENA-országban az UNHCR adatai alapján:

Ország	Százalékos arány (a Szírián kívül letelepedett 6,8 millió ²² menekültet tekintve)	A menekültek száma
Törökország	55,34%	3 763 652 fő
Libanon	12,33%	839 086 fő ²³
Jordánia	9,92%	675 040 fő
Irak	3,80%	258 965 fő
Egyiptom	2,07%	141 303 fő
Három észak-afrikai arab ország (Tunézia, Marokkó és Algéria)	0,61%	41 742 fő
Összesen	84,11%	5 719 788 fő

1. táblázat: A regisztrált szíriai menekültek száma az egyes MENA-országokban, valamint százalékos arányuk az összes Szírián kívül regisztrált menekülthöz viszonyítva²⁴

²¹ TRT ARABI, 2019.

²² UNHCR, 2022b.

²³ A valós szám a libanoni kormány becslése szerint 1,5 millió fő körül van. Forrás: ARABIC.NEWS.CN, 2022.

²⁴ UNHCR, 2022c; saját összeállítás.

3. A GAZDAG ARAB ÁLLAMOK MIÉRT NEM FOGADJÁK BE AZ ARAB MENEKÜLTEKET?

Ez a kérdés kezdetben nagy vitákat kavart, de a migrációs nyomás fokozódásával újfent egyre gyakrabban kerül előtérbe. Valóban nem fogadják be a menekült- és migránskibocsátó országokból származó embereket a régió gazdagabb muszlim országai? Az olajban gazdag Öböl-menti arab országok látszólagos ellenállása gyakorta váltja ki az európai emberek ellenszenvét. Érdeemes megvizsgálnunk ennek a vonakodásnak a gyökereit. Az egyik oka annak, hogy a Perzsa (Arab)-öböl országai – köztük Szaúd-Arábia, Kuvait, Bahrein, Katar, az Egyesült Arab Emírségek és Omán – úgy döntöttek, hogy bezárják az ajtót a szíriai és más arab menekültek előtt, az az, hogy magát a menekült szó fogalmát nem ismerik el a politikájukban.²⁵

Az Öböl-menti arab államok azon kevés országok közé tartoznak, amelyek 1951-ben (vagy később) nem írták alá a menekültek jogállásáról szóló genfi egyezményt, amely kulcsfontosságú dokumentum a menekültek jogainak és az aláíró országok jogi kötelezettségeinek megállapításához. Ez azt jelenti, hogy az Öböl-menti országok monarchiáinak nincs jogi kötelezettségük a menekültekkel szemben, vagyis nem tesznek különbséget a migránsok státusza között, ezért nem is részesítik előnyben a „menekült” státusszal rendelkezőket, és csupán migráns munkavállalónak tekintik őket.

3.1. A VONAKODÁS OKAI

Az Öböl-menti országokban a külföldiek aránya a világ többi részéhez képest új szintre emelkedett. Az olajbevételek növekedése és a gazdasági érdekek a külföldi munkaerőtől való erős függéshez vezettek. Ezen országok némelyikében a nemzeti lakosság kisebbségbe került. Katarban és az Egyesült Arab Emírségekben például a lakosság csaknem 90 százaléka külföldi, Kuvaitban körülbelül 70 százalék.²⁶ Szaúd-Arábiában ez az arány 38,4 százalék²⁷, Ománban 29 százalék²⁸, Bahreinben pedig 45,2 százalék²⁹. Az Öböl-menti országok már most is instabil demográfiai helyzetben vannak, és attól félnek, hogy elárasztják őket a menekültek.

A szíriai menekültek befogadásától való vonakodás kezdetben annak a félelemnek is volt köszönhető, hogy a szíriai háború által átpolitizált bevándorlók felforgató eszméket visznek be magukkal a gazdagabb olajállamokba. Az Öböl-menti arab országok valójában a térség legstabilabb államai, de bizonyos álláspontok szerint a migránsokkal való keveredés veszélyeztetheti ezt a stabilitást. Ezek az államok úgy érezték, hogy a külföldi arabok

---

²⁵ OUAKI, 2016.

²⁶ OUAKI, 2016.

²⁷ MIGRANTS REFUGEES, 2020.

²⁸ MIGRANTS REFUGEES, 2021.

²⁹ MIGRANTS REFUGEES, 2020b.

befogadása meggyengítheti szilárd biztonsági helyzetüket. Attól is tartottak, hogy az Iszlám Állam terrorszervezet tagjai beszivárognak a bevándorlók közé, és ez jelentős terrorveszélyt vonna maga után.

Az Öböl-menti országok vonakodása mögötti érvek lehetőségeiket figyelembe véve gyengének tűnnek. Ezzel szemben ahogy láthattuk, a régió más országai, mint például Törökország, Libanon és Jordánia nagyszámú embertömeget fogadtak be. Bírálók szerint a jelenlegi helyzetben egyre fontosabbá válik, hogy az Öböl-menti országok teljes mértékben bekapcsolódjanak a szíriai menekültek megsegítésébe Szíriához való közelségük és kulturális kapcsolataik miatt, s ez a patronálás ne csupán a gazdasági támogatásra korlátozódjon.

Sokan úgy vélik, hogy az Öböl-menti országok kormányai által nyújtott humanitárius segélyek nem elégségesek, azonban kimutatták, hogy a szíriai menekültek jelentős összegű pénzügyi segélyt kapnak civil szervezeteken és adományokon keresztül. 2011 óta ezek az országok évente dollár százmilliókkal támogatták őket. Egy arab nyelvű újság azt is felfedte, hogy Szaúd-Arábia felajánlotta 200 mecset építésének finanszírozását Németországban, hogy a Szíriából érkezők gyakorolhassák hitüket az európai országban.³⁰ Eltekintve azonban az anyagi támogatástól, hivatalosan egyiküket sem fogadták be.

3.2. SZÍRIAI MUNKAVÁLLALÓK AZ ÖBÖL-MENTI ARAB ORSZÁGOKBAN

A továbbiakban áttekintjük, hogy megközelítőleg hány szíriai él az Öböl-menti arab monarchiákban. Az Egyesült Arab Emírségekben tartózkodó szíriaiak pontos száma nem ismert, de az ország kormánya szerint hozzávetőlegesen 140 000 szíriai volt az Emírátságokban a válság 2011-es kezdete előtt. Ezek a szíriaiak gazdasági migránsként érkeztek a konfliktus előtti időszakban, és ahogy a helyzet romlott hazájukban, nem hivatalosan háborús menekültekké váltak. Hozzájuk még körülbelül 100 000 fő csatlakozott, akik a szíriai háború kezdete óta érkeztek. Az újonnan érkezők leggyakrabban az országban már letelepedett szíriai migráns munkavállalók családtagjai voltak.³¹

Szaúd-Arábiában a becslések szerint 750 000–1 000 000 fő között van a szíriai munkavállalók száma. Az ország hivatalos retorikája szerint kötelesek befogadni hittestvéreiket, azonban ahogy említettük, ott sem menekülteként tartják őket számon.³² Ez a paradoxon az összes Öböl-

---

³⁰ AHEWAR, 2015.

³¹ LORRAINE, 2020.

³² REFUGEE HISTORY, 2020.

állam kommunikációjára jellemző. Ezen túlmenően Katarban körülbelül 50–60 000³³, Kuvaitban 161 000³⁴ szíriai állampolgár dolgozik.³⁵

Noha az Öböl-államokban élő szíriaiak többsége nem tekinthető kiszolgáltatottnak, mégis van egy réteg, amelyik a túlélésért küzd és kritikus helyzetben van. Az érvényes vízum és/vagy elegendő pénzügyi forrás nélkül élő szíriai családok nem férhetnek hozzá számos szolgáltatáshoz, például az oktatáshoz és egészségügyi ellátáshoz. Még a mobilszolgáltatásokhoz, a bankszámlákhoz és a bérleti szerződésekhez is érvényes tartózkodási vízum szükséges.³⁶

Az Öböl-monarchiák sajátos válasza a szíriai válság okozta migrációra a meglévő menekültügyi kereteken (a kafála-rendszeren³⁷) belüli kontextusba helyezhető. Ez a felfogás a szíriaiak migránsként, de nem menekültként való befogadását irányozta elő, ami miatt hiányoztak a humanitárius segítségre szoruló egyénekre vonatkozó specifikus szabályozások. Ennek ellenére bizonyos országok, (mint például az Egyesült Arab Emírségek) lelkiismeretüket megnyugtatta nagylelkűen támogatják a határaikon kívül élő menekülteket, ami főképpen a migráns- és menekültkolóniák, valamint nemzetközi szervezetek patronálását jelenti.

4. AZ EURÓPÁT, KÖZEL-KELETET ÉS ÉSZAK-AFRIKÁT ÉRINTŐ MIGRÁCIÓS VONATKOZÁSOK KÖZÖTTI HASONLÓSÁGOK ÉS KÜLÖNBSÉGEK

E témakör vizsgálatakor érdemes külön tárgyalnunk az integrációs, valamint a politikai-gazdasági vonatkozásokat. A bevándorlók integrációja nem csak Európában, hanem a MENA-régióban is központi kérdés. Az arab országok egyértelműen nagyobb integrációs potenciállal rendelkeznek, mint Európa. Ez főként a közös nyelvnek, a közös vallásnak és a közös történelemnek köszönhető. Azonban, ha tüzetesebben vizsgáljuk meg a kérdést, akkor már jóval árnyaltabb képet kapunk. Az arab országokból származó menekültek és bevándorlók nem feltétlenül beszélnek ugyanazt az arab dialektust, mint a befogadó arab országok állampolgárai,

³³ Zakaria, 2018.

³⁴ Almuheet, 2022.

³⁵ Omán és Bahrein tekintetében nem áll rendelkezésre hivatalos forrás.

³⁶ LORRAINE, 2020.

³⁷ A kafála-rendszer: A szponzorációs rendszer vagy „kafála” már azóta az Egyesült Arab Emírségek migrációs politikájának központi eleme, mióta migráns munkavállalók érkeznek az országba. E rendszer alappillére, hogy minden migránsnak rendelkeznie kell egy helyi szponzorral (egyén vagy szervezet), aki a munka- és tartózkodási engedélyek megszerzéséért felelős. A szponzorálás megköveteli, hogy a megbízó teljes gazdasági és jogi felelősséget vállaljon a munkavállalóért a szerződés időtartama alatt. A szponzor a hivatalos közvetítő a külföldi személy és az adminisztráció között. Szponzoráláskor a támogató kijelenti, hogy a külföldi nála dolgozik, és vállalja, hogy a munkaszerződésben bekövetkezett változásról (lejárat, megújítás vagy felmondás), illetve a munkavállaló státuszában bekövetkezett változásról a Bevándorlási Osztályt tájékoztatja. A támogató kötelezettséget vállal arra is, hogy a szerződés megszűnésekor saját költségén hazaszállítja a munkavállalót. Lásd: LONGVA, 1999.

habár az esetek legnagyobb részében a kölcsönös érthetőség egyértelműen fennáll. Viszont előfordul, hogy időnként nyelvi nehézségek mutatkoznak meg, mert például egy Szíriából származó menekült Algériában akár ilyen helyzettel is szembesülhet, ugyanis a két arab ország nyelvjárása oly mértékben tér el, hogy az megnehezíti a folyékony kommunikációt. Azt se felejtjük el, hogy nem minden arab országból származó menekült vagy bevándorló az iszlám vallás követője. Az elmúlt években nagyon sok keresztény arab (vagy más etnikumú) és egyéb, nem-muszlim is elhagyta szülőhazáját, akiknél korántsem egyértelmű, hogy egy iszlám vallású országban akarnak új életet kezdeni. Egy szíriai vagy iraki keresztény esetében – ha nem belső menekültként élnek a saját hazájukban – egy európai keresztény országban való letelepedés célszerű megoldást jelenthet, mivel esetükben kulturálisan és a vallást tekintve is találhatunk lényegi átfedéseket. Továbbá az iszlám valláson belül, a vallásgyakorlást módját tekintve is tapasztalhatunk eltéréseket, ezért például egy Irakban élő síta muszlim sem kívánczik feltétlenül a szunnita Szaúd-Arábiába. Az arab világ színes etnokulturális háttérrel rendelkezik, ami miatt nem lehet az összes ott élő etnikai és vallási csoportra érvényes következtetéseket levonni, de még az egy vallási közösségbe tartozók közötti is lehetnek jelentős ellentétek.

Ha a gazdasági vonatkozásokat vesszük szemügyre, akkor markáns különbségeket fedezhetünk fel az európai, valamint közel-keleti és észak-afrikai helyzet között. Míg a korábbi nyugat-európai (elsősorban német) retorika szerint a bevándorlók jót tesznek a gazdaságnak³⁸ és pótolják az elöregedő társadalom miatt kieső munkaerőt³⁹, addig az arab országokban már egyáltalán nem festenek ilyen pozitív képet a „munkaerő többlet” kapcsán. Példának okán a gyengélkedő gazdasági helyzetet Jordániában részben a szíriai menekültek okozta tehernek tulajdonítják.⁴⁰

4.1. ARAB MIGRÁNSOK, AKIK A MENA-RÉGIÓT VÁLASZTOTTÁK EURÓPA HELYETT

Azonban, ahogy már utaltunk rá, a kisebb nehézségek ellenére az arab országokból származó menekültek és bevándorlók beilleszkedése jóval gyorsabb ütemben valósul meg a közel-keleti és észak-afrikai államokban, mint Európában. A következőkben bemutatott három példa⁴¹ jól tükrözi, hogy egyesek miért nem akarnak Európában tartózkodni huzamosabb ideig. Az Al Jazeera internetes portálnak nyilatkozó 45 éves szíriai Rasád elmondta, hogy először

³⁸ Ennek tényszerűsége ma már erősen vitatott.

³⁹ REUTERS, 2022.

⁴⁰ Jordán szakértők szerint a szíriai menekültáradat óriási nyomást gyakorol Jordánia közszolgáltatási és egészségügyi infrastruktúrájára. Emellett a szíriaiak és a jordánok az informális munkaerőpiacon versenyeznek egymással, ahol az előbbiek sokszor könnyebben jutnak munkához. Ez társadalmi feszültségek és viszályok kibukkanásához, valamint egyes jordánok szíriaiak iránt érzett ellenérzésének fokozódásához vezet, aminek a jövőben váratlan negatív hatásai lehetnek. AL JAZEERA, 2019.

⁴¹ Az interjúkat az Al Jazeera arab nyelvű internetes portál közölte. Lásd: AL JAZEERA, 2016.

Németország felé vette az irányt, de rövid idő elteltével mégis elhagyta Európát és Marokkóban telepedett le. Ezzel kapcsolatban azt mondta, hogy: „Amikor Németországba érkeztem, nem tudtam beilleszkedni a társadalomba a nyelvi nehézségek és a munkalehetőség hiánya miatt, és nem voltam hozzá szokva, hogy segélyből éljek, [mikor] egy olyan mesterségem van, amely jó életet [tudna biztosítani számomra].” Továbbá közölte, hogy egy arab társadalomban otthonosabban érzi magát, különösen az ünnepeken, ami sok más muzulmán is arra készíti, hogy ne Európában akarjanak új életet kezdeni.

Hasonló tapasztalatokról számoltak be szíriai kurd fiatalok, akik szintén Németországba mentek, ám annak ellenére, hogy rekordidő alatt kaptak menedékjogot Brémában, a nyelvi akadályok, az integrációs problémák, valamint a segítség hiánya miatt bizonytalannak érezték németországi jövőjüket. A Hawar nevű interjúalany elmondta, hogy: „Nem gondolok arra, hogy még egyszer visszatérjek Németországba, és senkinek sem tanácsolom, hogy odamenjen a nyelvi korlátok és a társadalomba való beilleszkedés nehézségei miatt.”

A harmadik szíriai interjúalany pedig azért nem Európában kezdett új életet, mert szerinte az arab világban is vannak biztonságos és felvilágosult országok. Elmondta, hogy nem fogja elhagyni az arab világot egy olyan álomért, amelynek a végét nem ismeri. „Itt törvényes a helyzetünk, van lakóhelyünk és munkánk, Marokkó pedig teljesen nyitott ország, [olyan] mint Európa országai” – tette hozzá.

5. KONKLÚZIÓ

Láthattuk, hogy a migrációs válság nem csak az európai országokat, hanem több kontinenst is érzékenyen érint. Az arab migránsok integrációja könnyebben megy végbe a Közel-Keleten és Észak-Afrikában, azonban nem minden esetben, mivel az arab világ etnovallási és kulturális háttere oly mértékben heterogén, hogy az egyének beilleszkedésére is hatást gyakorol. Ha a biztonsági szempontokat vesszük figyelembe, akkor pedig a többség-kisebbség dinamika is egy olyan fontos tényező, ami befolyásolja a nem muszlim/arab egyének döntését a migrációs célország kiválasztásakor. Továbbá megállapítottuk, hogy a gazdag Öböl-menti arab országokba való bevándorlás témája egy rendkívül komplex problémát ölel fel. A tehetősebb olajországok nem ismerik el menekülteként a háború miatt hazájukat elhagyó embereket, így azok nem kapják meg azokat a jogokat és lehetőségeket, melyek az 1951-es genfi egyezmény szerint járnának nekik. Ettől függetlenül sokan érkeztek ezen államokba és státuszukat tekintve külföldi munkavállalókként vannak nyilvántartva. Tovább bonyolítja a képet, hogy habár a gazdag arab országok nem fogadnak be hivatalosan menekülteket, mégis folyamatos anyagi segítséget biztosítanak a különböző nemzetközi szervezetek és kormányok számára, azonban bírálói szerint ezzel nem elégségesen járulnak hozzá a krízis kezeléséhez.

FELHASZNÁLT IRODALOM

ACAPS (2021): *Iraq*. ACAPS, 2021.11.21. Forrás: <https://www.acaps.org/country/iraq/crisis/syrian-refugees#:~:text=Iraq%20hosts%20approximately%20329%2C500%20refugees,%20%20Duhok%20%20and%20Sulaymaniyah%20governorates> (Megtekintve: 2022.06.13.)

ACAPS (2022): *Egypt*. ACAPS, 2022.01.18. Forrás: <https://www.acaps.org/country/egypt/crisis/refugee-crisis> (Megtekintve: 2022.06.15.)

AHEWAR (2015): السعودية ترفض اللاجئين لكنها تبني لهم 200 مسجد في ألمانيا [Száúd-Arábia elutasítja a menekülteket, de 200 mecsetet épít nekik Németországban]. Ahewar, 2015.09.23. Forrás: <https://www.ahewar.org/debat/show.art.asp?aid=485894> (Megtekintve: 2022.06.15.)

AL JAZEERA (2016): سوريون فضلوا المغرب على اللحم الأوروبي [A szíriaiak Marokkót részesítették előnyben az európai álm helyett]. Al Jazeera, 2016.08.28. Forrás: <https://tinyurl.com/362m2vr4> (Megtekintve: 2022.06.15.)

AL JAZEERA (2019): السوريين في الأردن.. كيف تأثر الاقتصاد الأردني بموجات اللجوء؟ [Szíriaiak Jordániában: Hogyan érintették a jordán gazdaságot a menekülthullámok?]. Al Jazeera, 2019.02.20. Forrás: <https://tinyurl.com/2p8py86p> (Megtekintve: 2022.06.15.)

ALMUHEET (2022): 2022 الكويت في الجاليات في الكويت كم [Hány fős kolóniák vannak Kuvaitban 2022-ben?]. Almuheet, 2022.06.25. Forrás: <https://www.almuheet.net/post/129727> (Megtekintve: 2022.06.27.)

ARABIC.NEWS.CN. (2022): اللاجئين السوريين في لبنان يواصلون المعاناة من ظروف معيشية صعبة [A Libanonban élő szíriai menekültek továbbra is szenvednek a nehéz életkörülményektől]. Arabic.news.cn., 2022. 01 13. Forrás: http://arabic.news.cn/2022-01/13/c_1310421299.htm (Megtekintve: 2022. 06. 05.)

EUROPEAN COUNCIL OF FOREIGN RELATIONS (2022): *Turkey's open door closes: How Europe can better support Syrian refugees*. ECFR, 2022.05.09. Forrás: <https://ecfr.eu/article/turkeys-open-door-closes-how-europe-can-better-support-syrian-refugees/#:~:text=Syrian%20refugees%20represent%20the%20vast,that%20Turkey%20hosts%206%20million> (Megtekintve: 2022.06.13.)

HUMAN RIGHTS WATCH (2022): الشرطة تستهدف ناشطين لاجئين سودانيين مصر: [Egyiptom: A rendőrség szudáni menekült aktivistákat célozza meg]. HRW, 2022.03.27. Forrás: <https://www.hrw.org/ar/news/2022/03/27/egypt-police-target-sudanese-refugee-activists> (Megtekintve: 2022.06.16.)

INFOMIGRANTS (2022): *Erdogan announces return scheme for one million Syrians*. InfoMigrants, 2022.05.04. Forrás: <https://www.infomigrants.net/en/post/40274/erdogan-announces-return-scheme-for-one-million-syrians> (Megtekintve: 2022.06.14.)

KARASAPAN, Omar (2022): *Syrian refugees in Jordan: A decade and counting*. Brookings, 2022.01.27. Forrás: <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2022/01/27/syrian-refugees-in-jordan-a-decade-and-counting/> (Megtekintve: 2022.06.12.)

LONGVA, A. N. (1999): *Keeping Migrant Workers in Check: The Kafala System in the Gulf*. Middle East Report 211(211): 20–22.

LORRAINE, Charles (2020): *Refugees but not Refugees: The UAE's Response to the Syrian Refugee Crisis Viewed through the Lived Experience of Syrians in Abu Dhabi*. Centre for Business Research, University of Cambridge, 2020. március. Forrás: <https://tinyurl.com/jpayv7vp> (Megtekintve: 2022.06.14.)

MIGRANTS REFUGEES (2020): *Saudi Arabia – Migration Profile*. Migrants Refugees, 2020. december. Forrás: <https://migrants-refugees.va/it/wp-content/uploads/sites/3/2021/07/2020-CP-Saudi-Arabia.pdf> (Megtekintve: 2022.06.26.)

MIGRANTS REFUGEES (2020b): *Bahrain – Migration Profile*. Migrants Refugees, 2020. december. Forrás: <https://migrants-refugees.va/it/wp-content/uploads/sites/3/2021/05/2020-CP-Bahrain.pdf> (Megtekintve: 2022.06.27.)

MIGRANTS REFUGEES (2021): *Oman – Migration Profile*. Migrants Refugees, 2020. december. Forrás: <https://migrants-refugees.va/country-profile/oman/> (Megtekintve: 2022.06.26.)

NRC (2021): *A few countries take responsibility for most of the world's refugees*. NRC, 2021.06.24. Forrás: <https://www.nrc.no/shorthand/fr/a-few-countries-take-responsibility-for-most-of-the-worlds-refugees/index.html> (Megtekintve: 2022.06.16.)

OUAKI, Valentine (2016): *Syrian refugees: why won't the oil-rich Gulf States take them in?* Le Journal International, 2016.01.30. Forrás: https://www.lejournalinternational.fr/Syrian-refugees-why-won-t-the-oil-rich-Gulf-States-take-them-in_a3477.html (Megtekintve: 2022.06.15.)

PÉNZVÁLTÓ, Nikolett (2020): *Az Európai Unió és Törökország 2016. márciusi migrációs nyilatkozatának négyéves mérlege*. Migrációkutató Intézet. Horizont 2020/17. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2020/08/20200812_HORIZONT_17_penzvalto_nikolett_az_europai_unio_es_torokorszag_2016_marciusi_migracios_nyilatkozatanak_negyeves_merlege_elemzes.pdf (Megtekintve: 2022.06.26.)

REFUGEE HISTORY (2020): *A Recent History of Refugees in Saudi Arabia*. Refugee History, 2020.11.25. Forrás: <http://refugeehistory.org/blog/2020/11/12/a-recent-history-of-refugees-in-saudi-arabia#:~:text=Thirty%2Dfive%20percent%20of%20Saudi,Palestinians%20and%20750%2C000%2E2%80%931%2C000%2C000%20Syrians> (Megtekintve: 2022.06.27.)

REUTERS (2022): *Germany needs greater immigration to avoid labour shortages – minister*. Reuters, 2022.01.11. Forrás: <https://www.reuters.com/world/europe/germany-needs-greater-immigration-avoid-labour-shortages-minister-2022-01-11/> (Megtekintve: 2022.06.14.)

STATISTA (2020): *Ranking of the largest Syrian refugee-hosting countries in 2020*. Statista, 2020. Forrás: <https://www.statista.com/statistics/740233/major-syrian-refugee-hosting-countries-worldwide/> (Megtekintve: 2022.06.16.)

TRT ARABI (2019): *السوريون بالمغرب يقاومون محنة اللجوء [A szíriaiak Marokkóban ellenállnak a menedékkérelmek megpróbáltatásainak]*. Trt Arabi, 2019.07.22. Forrás: <https://tinyurl.com/yt8rrkup> (Megtekintve: 2022.06.14.)

UNHCR (2022a): *Egypt*. 2022. március. Forrás: <https://www.unhcr.org/eg/wp-content/uploads/sites/36/2022/04/Egypt-Factsheet-March-2022-2.pdf> (Megtekintve: 2022.06.15.)

UNHCR (2022b): *Refugee Data Finder*. Forrás: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> (Megtekintve: 2022.06.26.)

UNHCR (2022c): *Total Registered Syrian Refugees*. 2022.05.31. Forrás: <https://data.unhcr.org/en/situations/syria> (Megtekintve: 2022.06.05.)

UNHCR (é.n.): *Lebanon*. Forrás: <https://www.unhcr.org/lb/protection#:~:text=Seeking%20refugee%20in%20Lebanon%20is%20the%20Government%20in%202015> (Megtekintve: 2022.06.26.)

Un News (2022): *Syrian refugees in Iraq, risk losing access to basic food supplies*. Un News, 2022.05.17.

Forrás:

<https://news.un.org/en/story/2022/05/1118472#:~:text=Iraq%20hosts%20nearly%20260%2C000%20Syrian,based%20in%20the%20Kurdistan%20Region> (Megtekintve: 2022.06.14.)

ZAKARIA, Khodor (2018): خارطة الكفاءات السوريّة في دُول الخليج: دولة قطر مثلاً [Szíriai készségek feltérképezése az Öböl-menti államokban: Katar példája]. Arab Reform, 2018.12.05. Forrás:

<https://tinyurl.com/54cyy9z9> (Megtekintve: 2022.06.27.)

HORIZONT ELEMZÉSEK

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Kóczán András Imre

Lektorálta: Pénzváltó Nikolett

Fotó: Shutterstock

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Tárík Mészár, 2022

© Migrációkutató Intézet, 2022

ISSN 2677-1780